
Maitreyi Upanishad

మైత్రేయ్యుపనిషత్

Document Information

Text title : maitreyyupaniShat

File name : maitreyi.itx

Category : upanishhat

Location : doc_upanishhat

Author : Traditional

Description-comments : Essence of the Devi Mahatmyam

Latest update : January 5, 2000

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

September 17, 2023

sanskritdocuments.org

మైత్రేయ్యుపనిషత్

శ్రుత్యాచార్యోపదేశేన మునయో యత్పదం యయుః |
తత్సానుభూతిసంసిద్ధం స్వమాత్రం బ్రహ్మ భావయే ||

ఓం ఆప్యాయస్తు మమాజ్ఞాని వాక్పాణశ్చక్షుః శ్రోత్రమ్ |
అథో బలమిన్ద్రియాణి చ సర్వాణి సర్వం బ్రహ్మోపనిషదం
మాహం బ్రహ్మ నిరాకుర్యామ్ | మా మా బ్రహ్మ నిరాకరో-
దనిరాకరణమస్తు | అనిరాకరణం మేఽస్తు | తదాత్మని నిరతే
య ఉపనిషత్సు ధర్మాస్తే మయి సస్తు తే మయి సస్తు ||

ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ||

ఓం బృహద్రథో వై నామ రాజా రాజ్యే జ్యేష్ఠం
పుత్రం నిధాపయిత్వేదమశాశ్వతం మన్యమానః
శరీరం వైరాగ్యముపేతోఽరణ్యం నిర్జగామ | స తత్ర
పరమం తప ఆస్థాయాదిత్యమీక్షమాణ ఉర్ధ్వబాహు-
స్త్రిష్ఠత్యచై సహస్రస్య మునిరన్వికమాజగామాగ్ని
రివాధూమకస్తేజసా నిర్దహన్నివాత్మవిద్భగవాఞ్శా-
కాయస్య ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ వరం వృణీశ్వేతి
రాజానమబ్రవీత్స తస్మై నమస్కృతోవోవచ
భగవన్నాహమాత్మవిత్త్వం తత్త్వవిచ్ఛంబుణుమో వయం
స త్వం నో బ్రూహీత్యేతద్వృత్తం పురస్తాదశక్యం మా
పుచ్ఛ ప్రశ్నమైక్షాకాన్యాన్కామాన్వృణీశ్వేతి
శాకాయస్యస్య చరణావభిమృశ్యమానో
రాజేమాం గాథాం జగాద || ౧ ||

అథ కిమపత్రైర్మాన్యనాం శోషణం మహారవానాం
శిఖరిణాం ప్రపతనం ధ్రువస్య ప్రచలనం స్థానం
వా తరూణాం నిమజ్జనం పృథివ్యాః స్థానాదపసరణం
సురాణాం సోఽహమిత్యేతద్విధేఽస్మిన్సంసారే కిం

కామోపభోగైర్వైరేవాశ్రితస్యాసకృదుపావర్తనం
దృశ్యత ఇత్యుద్ధర్తుమర్హసిత్వన్తోదపానస్థో భేక
ఇవాహమస్మిన్సంసారే భగవంస్త్యం నో గతిరితి ॥ ౨॥

భగవంశ్చరీరమిదం మైథునాదేవోద్భూతం సంవిదపేతం
నిరయ ఏవ మూత్రద్వారేణ నిష్క్రాంతమస్థిభిశ్చితం
మానేనానులిప్తం చర్మణావబద్ధం విణ్ముత్రవాతపిత్త-
కఫమజ్జామేదోవసాభిరవ్యైశ్చ మలైర్వహుభిః
పరిపూర్ణమేతాదృశే శరీరే వర్తమానస్య భగవంస్త్యం
నో గతిరితి ॥ 3॥

అథ భగవాంశ్చకాయస్యః సుప్రీతోఽబ్రవీద్రాజానం
మహారాజ బృహద్రథేష్వాకుర్వంశధ్వజశిరాత్మజ్ఞః
కృతకృత్యస్త్యం మరున్నామ్నో విశ్రతోఽసీత్యయం
ఖల్వాత్మా తే కతమో భగవాన్స్వర్ణ్య ఇతి తం హోవాచ ॥

శబ్దస్పర్శమయా యేఽర్థా అనర్థా ఇవ తే స్థితాః ।
యేషాం సక్తస్తు భూతాత్మా న స్మరేచ్చ పరం పదమ్ ॥ ౧॥

తపసా ప్రాప్యతే సత్త్వం సత్త్వాత్సమ్రాప్యతే మనః ।
మనసా ప్రాప్యతే హ్యేత్మా హ్యేత్మాపత్త్యా నివర్తతే ॥ ౨॥

యథా నిరిన్ధనో వహ్నిః స్వయోనావుపశామ్యతి ।
తథా వృత్తిక్షయచ్చిత్తం స్వయోనావుపశామ్యతి ॥ 3॥

స్వయోనావుపశాన్తస్య మనసః సత్యగామినః ।
ఇన్ద్రియార్థవిమూఢస్యాన్వృతాః కర్మవశానుగాః ॥ ౪॥

చిత్తమేవ హి సంసారస్తత్ప్రయత్నేన శోధయేత్ ।
యచ్చిత్తస్సన్మయో భవతి గుహ్యమేతత్సనాతనమ్ ॥ ౫॥

చిత్తస్య హి ప్రసాదేన హన్తి కర్మ శుభాశుభమ్ ।
ప్రసన్నాత్మాత్మని స్థిత్యా సుఖమక్షయమశ్నుతే ॥ ౬॥

సమాసక్తం యదా చిత్తం జన్తోర్విషయగోచరమ్ ।
యద్యేవం బ్రహ్మణి స్వాత్తతోఽన ముచ్యేత బన్ధనాత్ ॥ ౭॥

హృత్పుణ్డరీకమధ్యే తు భావయేత్పరమేశ్వరమ్ ।

సాక్షిణం బుద్ధివృత్తస్య పరమప్రేమగోచరమ్ ॥ ౮ ॥

అగోచరం మనోవాచామవధూతాదిసమ్ప్లవమ్ ।

సత్తామాత్రప్రకాశైకప్రకాశం భావనాతిగమ్ ॥ ౯ ॥

అహేయమనుపాదేయమసామాన్యవిశేషణమ్ ।

ధ్రువం స్తిమితగమ్భీరం న తేజో న తమస్తతమ్ ।

నిర్వికల్పం నిరాభాసం నిర్వాణమయసంవిదమ్ ॥ ౧౦ ॥

నిత్యః శుద్ధో బుద్ధముక్తస్వభావః

సత్యః సూక్ష్మః సంవిభుశ్చాద్విత్తీయః ।

ఆనన్దాబ్ధిర్యః పరః సోఽహ-

మస్మి ప్రత్యగ్ధాతుర్నాత్ర సంశీతిరస్తి ॥ ౧౧ ॥

ఆనన్దమన్తర్నిజమాశ్రయం త-

మాశాపిశాచీమవమనయన్తమ్ ।

ఆలోకయన్తం జగదిన్ద్రజాల-

మాపక్కథం మాం ప్రవిశేదసక్లమ్ ॥ ౧౨ ॥

వర్ణాశ్రమాచారయుతా విమూఢాః

కర్మానుసారేణ ఫలం లభన్తే ।

వర్ణాదిధర్మం హి పరిత్యజన్తః

స్వానన్దత్పప్తాః పురుషా భవన్తి ॥ ౧౩ ॥

వర్ణాశ్రమం సావయవం స్వరూప-

మాద్యన్తయుక్తం హ్యతికృచ్ఛమాత్రమ్ ।

పుత్రాదిదేహేష్యభిమానశూన్యం

భూత్వా వసేత్సౌఖ్యతమే హ్యనన్త ఇతి ॥ ౧౪ ॥ ౪ ॥

ఇతి ప్రథమోఽధ్యాయః ॥ ౧ ॥

అథ భగవాన్మైత్రేయః కైలాసం జగామ తం గత్వోవాచ

భో భగవన్పరమతత్త్వరహస్యమనుబ్రూహీతి ॥

స హోవాచ మహాదేవః ॥

దేహో దేవాలయః ప్రోక్తః స జీవః కేవలః శివః ।

త్యజేదజ్ఞాననిర్మాల్యం సోఽహమ్భావేన పూజయేత్ ॥ ౧ ॥

అభేదదర్శనం జ్ఞానం ధ్యానం నిర్విషయం మనః |
 స్నానం మనోమలత్కాగః శౌచమిన్ద్రియనిగ్రహః || ౨ ||
 బ్రహ్మమృతం పిబేద్భైక్షమాచరేద్దేహరక్షణే |
 వసేదేకాన్తికో భూత్వా చైకాన్తే ద్వైతవర్జితే |
 ఇత్యేవమాచరేద్ధీమాన్స ఏవం ముక్తిమాప్నుయాత్ || ౩ ||
 జాతం మృతమిదం దేహం మాతాపితృమలాత్మకమ్ |
 సుఖదుఃఖాలయామేధ్యం స్పృష్ట్యా స్నానం విధీయతే || ౪ ||
 ధాతుబద్ధం మహారోగం పాపమన్దిరమధ్రువమ్ |
 వికారాకారవిస్తీర్ణం స్పృష్ట్యా స్నానం విధీయతే || ౫ ||
 నవద్వారమలస్రావం సదా కాలే స్వభావజమ్ |
 దుర్గంధం దుర్మలోపేతం స్పృష్ట్యా స్నానం విధీయతే || ౬ ||
 మాతృసూతకసమ్మన్థం సూతకే సహ జాయతే |
 మృతసూతకజం దేహం స్పృష్ట్యా స్నానం విధీయతే || ౭ ||
 అహమ్మమేతి విఙ్మాత్రలేపగన్ధాదిమోచనమ్ |
 శుద్ధశౌచమితి ప్రోక్తం మృజ్జలాభ్యాం తు లౌకికమ్ || ౮ ||
 చిత్తశుద్ధికరం శౌచం వాసనాత్రయనాశనమ్ |
 జ్ఞానవైరాగ్యమృత్రోయైః జ్ఞాలనాచ్ఛవముచ్యతే || ౯ ||
 అద్వైతభావనాభైక్షమభిక్ష్యం ద్వైతభావనమ్ |
 గురుశాస్త్రోక్తభావేన భిక్షోర్భైక్షం విధీయతే || ౧౦ ||
 విద్వాన్స్వదేశముత్సృజ్య సంన్యాసానన్తరం స్వతః |
 కారాగారవినిర్ముక్తచోరవద్ధూరతో వసేత్ || ౧౧ ||
 అహంకారసుతం విత్తభ్రాతరం మోహమన్దిరమ్ |
 ఆశాపత్ని త్యజేద్వ్యావత్తావన్ముక్తో న సంశయః || ౧౨ ||
 మృతా మోహమయీ మాతా జాతో బోధమయః సుతః |
 సూతకద్వయసమ్ప్రాప్తౌ కథం సన్యాముపాస్మహే || ౧౩ ||
 హృదాకాశే చిదాదిత్యః సదా భాసతి భాసతి |
 నాన్తమేతి న చోదేతి కథం సన్యాముపాస్మహే || ౧౪ ||

ఏకమేవాద్వితీయం యద్గురోర్వాక్యేన నిశ్చితమ్ ।
 ఏతదేకాన్తమిత్కుక్తం న మతో న వనాన్తరమ్ ॥ ౧౫॥
 అసంశయవతాం ముక్తిః సంశయావిష్టచేతసామ్ ।
 న ముక్తిర్జ్ఞానమజ్ఞానై తస్మాద్విశ్వాసమాప్పుయాత్ ॥ ౧౬॥
 కర్మత్యాగాన్న సంన్యాసో న ప్రేషోచ్ఛారణేన తు ।
 సన్ధౌ జీవాత్మనోరైక్యం సంన్యాసః పరికీర్తితః ॥ ౧౭॥
 వమనాహారవద్యస్య భాతి సర్వేషణాదిషు ।
 తస్యాధికారః సంన్యాసే త్యక్తదేహాభిమానినః ॥ ౧౮॥
 యదా మనసి వైరాగ్యం జాతం సర్వేషు వస్తుషు ।
 తదైవ సంన్యసేద్విద్వానన్యథా పతితో భవేత్ ॥ ౧౯॥
 ద్రవ్యార్థమన్నవస్త్రార్థం యః ప్రతిష్ఠార్థమేవ వా ।
 సంన్యసేద్దుభయభ్రష్టః స ముక్తిం నాప్తుమర్హతి ॥ ౨౦॥
 ఉత్తమా తత్త్వచిన్తైవ మధ్యమం శాస్త్రచిన్తనమ్ ।
 అధమా మన్తచిన్తా చ తీర్థభ్రాన్త్యధమాధమా ॥ ౨౧॥
 అనుభూతిం వినా మూఢో వృథా బ్రహ్మణి మోదతే ।
 ప్రతిబిమ్బితశాఖాగ్రఫలాస్వాదనమోదవత్ ॥ ౨౨॥
 న త్యజేచ్ఛేద్యతిర్ముక్తో యో మాధుకరమాతరమ్ ।
 వైరాగ్యజనకం శ్రద్ధాకలత్రం జ్ఞాననన్దనమ్ ॥ ౨౩॥
 ధనవృద్ధా వయోవృద్ధా విద్యావృద్ధాస్తథైవ చ ।
 తే సర్వే జ్ఞానవృద్ధస్య కింకరాః శిష్యకింకరాః ॥ ౨౪॥
 యన్మాయయా మోహితచేతసో మా-
 మాత్మానమాపూర్ణమలబ్ధవన్తః ।
 పరం విదగ్ధోధరపూరణాయ
 భ్రమన్తి కాకా ఇవ సూరయోఽపి ॥ ౨౫॥
 పాషాణలోహమణిమృణ్మయవిగ్రహేషు
 పూజా పునరన్తనభోగకరీ ముముక్షోః ।
 తస్మాద్ద్యుతిః స్వహృదయార్చనమేవ కుర్యా-
 ద్బాహ్యోర్చనం పరిహరేదపునర్భవాయ ॥ ౨౬॥

అన్తఃపూర్ణో బహిఃపూర్ణః పూర్ణకుమ్భ ఇవార్ణవే ।
 అన్తఃశూన్యో బహిఃశూన్యః శూన్యకుమ్భ ఇవామ్బరే ॥ ౨౭ ॥
 మా భవ గ్రాహ్యభావాత్మా గ్రాహకాత్మా చ మా భవ ।
 భావనామఖిలం త్యక్త్వా యచ్ఛిష్టం తన్మయో భవ ॥ ౨౮ ॥
 ద్రష్టుదర్శనదృశ్యాని త్యక్త్వా వాసనయా సహ ।
 దర్శనప్రథమాభాసమాత్మానం కేవలం భజ ॥ ౨౯ ॥
 సంశాన్తసర్వసంకల్పా యా శిలావదవస్థితిః ।
 జాగ్రస్మిద్రావినిర్ముక్తా సా స్వరూపస్థితిః పరా ॥ ౩౦ ॥
 ఇతి ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥ ౨ ॥
 అహమస్మి పరశ్చాస్మి బ్రహ్మాస్మి ప్రథవోఽస్మ్యహమ్ ।
 సర్వలోకగురుశ్చామి సర్వలోకేఽస్మి సోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౧ ॥
 అహమేవాస్మి సిద్ధోఽస్మి శుద్ధోఽస్మి పరమోఽస్మ్యహమ్ ।
 అహమస్మి సోమోఽస్మి నిత్యోఽస్మి విమలోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౨ ॥
 విజ్ఞానోఽస్మి విశేషోఽస్మి సోమోఽస్మి సకలోఽస్మ్యహమ్ ।
 శుభోఽస్మి శోకహీనోఽస్మి చైతన్యోఽస్మి సమోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౩ ॥
 మానావమానహీనోఽస్మి నిర్గుణోఽస్మి శివోఽస్మ్యహమ్ ।
 ద్వైతాద్వైతవిహీనోఽస్మి ద్వంద్వహీనోఽస్మి సోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౪ ॥
 భావాభావవిహీనోఽస్మి భాసాహీనోఽస్మి భాస్మ్యహమ్ ।
 శూన్యాశూన్యప్రభావోఽస్మి శోభనాశోభనోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౫ ॥
 తుల్యాతుల్యవిహీనోఽస్మి నిత్యః శుద్ధః సదాశివః ।
 సర్వాసర్వవిహీనోఽస్మి సాత్త్వికోఽస్మి సదాస్మ్యహమ్ ॥ ౬ ॥
 ఏకసంఖ్యావిహీనోఽస్మి ద్విసంఖ్యావాహనం న చ ।
 సదసద్భేదహీనోఽస్మి సజ్కుల్పుహితోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౭ ॥
 నానాత్మభేదహీనోఽస్మి హ్యఖణ్డానన్దవిగ్రహః ।
 నాహమస్మి న చాన్యోఽస్మి దేహాదిరహితోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౮ ॥
 ఆశ్రయాశ్రయహీనోఽస్మి ఆధారరహితోఽస్మ్యహమ్ ।
 బన్ధమోక్షాదిహీనోఽస్మి శుద్ధబ్రహ్మాస్మి సోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౯ ॥

చిత్తాదిసర్వహీనోఽస్మి పరమోఽస్మి పరాత్పరః ।
 సదా విచారరూపోఽస్మి నిర్విచారోఽస్మి సోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౧౦॥
 అకారోకారరూపోఽస్మి మకరోఽస్మి సనాతనః ।
 ధాతృధ్యానవిహీనోఽస్మి ధ్యేయహీనోఽస్మి సోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౧౧॥
 సర్వపూర్ణస్వరూపోఽస్మి సచ్చిదానందలక్షణః ।
 సర్వతీర్థస్వరూపోఽస్మి పరమాత్మాస్మ్యహం శివః ॥ ౧౨॥
 లక్ష్యాం లక్ష్యవిహీనోఽస్మి లయహీనరసోఽస్మ్యహమ్ ।
 మాతృమానవిహీనోఽస్మి మేయహీనః శివోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౧౩॥
 న జగత్సర్వద్రష్టాస్మి నేత్రాదిరహితోఽస్మ్యహమ్ ।
 ప్రవృద్ధోఽస్మి ప్రబుద్ధోఽస్మి ప్రసన్నోఽస్మి పరోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౧౪॥
 సర్వేంద్రియవిహీనోఽస్మి సర్వకర్మకృదప్యహమ్ ।
 సర్వవేదాంతతృప్తోఽస్మి సర్వదా సులభోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౧౫॥
 ముదితాముదితాభ్యోఽస్మి సర్వమౌనఫలోఽస్మ్యహమ్ ।
 నిత్యచిన్మాత్రరూపోఽస్మి సదా సచ్చిన్మయోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౧౬॥
 యత్కించదపి హీనోఽస్మి స్వల్పమప్యతి నాస్మ్యహమ్ ।
 హృదయగ్రస్థిహీనోఽస్మి హృదయామోఘజమధ్యగః ॥ ౧౭॥
 షడ్వికారవిహీనోఽస్మి షట్కోషరహితోఽస్మ్యహమ్ ।
 అరిషడ్వర్గముక్తోఽస్మి అన్తరాదన్తరోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౧౮॥
 దేశకాలవిముక్తోఽస్మి దిగమృగసుఖోఽస్మ్యహమ్ ।
 నాస్తి నాస్తి విముక్తోఽస్మి నకారహితోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౧౯॥
 అఖణ్ణాకాశరూపోఽస్మి హ్యఖణ్ణాకారమస్మ్యహమ్ ।
 ప్రపంచముక్తచిత్తోఽస్మి ప్రపంచరహితోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౨౦॥
 సర్వప్రకాశరూపోఽస్మి చిన్మాత్రజ్యోతిరస్మ్యహమ్ ।
 కాలత్రయవిముక్తోఽస్మి కామాదిరహితోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౨౧॥
 కాయికాదివిముక్తోఽస్మి నిర్గుణః కేవలోఽస్మ్యహమ్ ।
 ముక్తిహీనోఽస్మి ముక్తోఽస్మి మోక్షహీనోఽస్మ్యహమ్ సదా ॥ ౨౨॥
 సత్యాసత్యాదిహీనోఽస్మి సన్మాత్రాన్నాస్మ్యహం సదా ।
 గన్తవ్యదేశహీనోఽస్మి గమనాదివివర్జితః ॥ ౨౩॥

సర్వదా సమరూపోఽస్మి శాస్తోఽస్మి పురుషోత్తమః ।
ఏవం స్వానుభవో యస్య సోఽహమస్మి న సంశయః ॥ ౨౪ ॥
యః శ్లోణోతి సకృద్వాపి బ్రహ్మైవ భవతి స్వయమిత్యుపనిషత్ ॥
ఇతి తృతీయోఽధ్యాయః ॥ ౩ ॥

ఓం ఆప్యాయం మామాఙ్గాని వాక్పాణశ్చక్షుః శ్రోత్ర-
మథో బలమిన్ద్రియాణీ చ । సర్వాణీ సర్వం బ్రహ్మాపనిషదం
మాహం బ్రహ్మ నిరాకుర్యాం మా మా బ్రహ్మ నిరాకరో-
దనిరాకరణమస్తస్వనిరాకరణం మేస్తు తదాత్మని నిరతే య
ఉపనిషత్స ధర్మాస్తే మయి సస్తు తే మయి సస్తు ॥
ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ॥

ఇతి మైత్రేయ్యుపనిషత్సమాప్తా ॥

Maitreyi Upanishad

pdf was typeset on September 17, 2023

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

